

ט"ז תשרי תשפ"ב
22 ספטמבר 2021

לכבוד
איציק לוי – מנכ"ל
אבישי ארמה – מנהל מכלל אילת
קצא"א

שלום רב,

הנדון: תכנית חירום מפעלית וסקר סיכונים – קצא"א אילת

סימוכין: פגישת עדכון קצא"א-הגנ"ס 21/6/2021; מכתבנו מ 25/7/2021; מכתבכם מ 27/7/2021;
סקר סיכונים 5R אוגוסט 2021 (נשלח מקצא"א ב 13/9/2021); מכתבכם תח"מ אילת מ 14/9/2021

להלן מענה לפניותיכם בנושאים שבנדון ובסימוכין.

1. תכנית חירום מפעלית (תח"מ) נוכחית – מכלל אילת

- ראשית ובתגובה לסעיף 2ג' במכתבכם מ 27 ביולי ולמכתבכם מ 14 בספטמבר בנושא תח"מ אילת, יש להעמיד את העובדות על דיוקן:
תח"מ לטיפול בזיהום ים בשמן מכלל אילת, שאושרה ב 2010 נדרשה לעבור עדכון ועל קצא"א אילת היה להיערך באופן מלא לפעולה עצמאית, כבר לפני מספר שנים (ללא קשר להסכם RED MED) וכל זאת להיקף פעילות של עד 6 מכליות בשנה. לעניין זה נפנה למכתבי היחידה הימית אליכם במהלך שנים אלו ובין השאר למכתבים מתאריכים 28/10/2014, 11/5/2015 ו 14/4/2016, כמו גם לתכתובת ענפה בנושא זה במהלך השנה האחרונה.
- אישור תכנית החירום המפעלית של קצא"א להיקף זה של מכליות בודדות בשנה, ניתן רק בתאריך 12 ביולי 2021, לאחר שקצא"א השלימה רכש ציוד והיערכות מינימליים והכרחיים, העונים לנדרש להיקף פעילות כאמור לעיל. תכנית זו תוקפה נקבע עד סוף ספטמבר 2021 ואין לראות בה בשום אופן כמאפשרת היקף פעילות של 30 מכליות או מעבר לכך כפי שכתבתם, כפי שיוסבר להלן.
- היתר הרעלים התקף של מכלל קצא"א אילת (שניתן לבקשתכם באפריל 2021, לאחר חתימת החברה על הסכם RED MED), מאפשר עיסוק בכמות של עד 2 מיליון טון נפט בשנה. יודגש כי בבקשה להיתר הרעלים לא התבקש שינוי להיקף הפעילות שהיה עד אז במכלל אילת, ולא צוין כי כוונת החברה להגדיל באופן משמעותי את היקף הפעילות. לפיכך, התנאים בהיתר הרעלים אינם מותאמים להיקף פעילות גדול יותר.
- לאור המפורט לעיל ובמענה למכתבכם מ 14 בספטמבר שבסימוכין, אנו קובעים כי תכנית החירום המפעלית הנוכחית למסוף הנפט באילת שאושרה לקצא"א נותנת מענה להיקף של פקידת כשש מכליות בשנה קלנדרית ולא יותר משני מיליון טון נפט בשנה קלנדרית. בתנאים אלו, תוקפה של תכנית החירום המפעלית לטיפול בזיהום ים בשמן, מוארך בזאת עד להודעה חדשה.
בעניין זה, ובהתייחס לסעיף 2ד' במכתבכם מ 27 ביולי שבסימוכין, המשרד להגנת הסביבה שולל את עמדת קצא"א לפיה התח"מ הנוכחית מספקת לכל היקף פקידת מכליות מתוכננת במסוף אילת, התח"מ הנוכחית גובשה על בסיס האמור לעיל ולכן כדי שתתאים להיקף פעילות מכליות גדול יותר, יש הכרח לבדוק קודם את כל ההשלכות האפשריות של הגדלה כזו, על בסיס סקר סיכונים יסודי (ראה להלן), ורק אם ימצא כי הדבר אפשרי, תידרש התאמה של התח"מ להיקף הפעילות החדש.

2. סקר סיכונים מעודכן – מכלל אילת

סקר הסיכונים אותו נדרשה קצא"א לבצע הוא השלב הראשון בתהליך עריכת תכנית חירום מפעלית חדשה למכלל קצא"א אילת. בתאריך 14 בספטמבר התקבל אצל מנהל התחנה באילת המסמך "סקר הסיכונים מניעת זיהום ים משמן קצא"א אילת" המעודכן (גירסה 5R שבסימוכין), לבדיקה ולאישור המשרד. המסמך נבדק על ידי אנשי היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית אשר מצאו פערים משמעותיים ביחס למסמך ההנחיות שניתן לחברה על ידי המשרד להגנת הסביבה בינואר 2021. חלק גדול מפערים אלו הובא לידיעת החברה במסגרת המענה לגרסה הראשונה במכתב היחידה הימית במכתבנו מיום 25 ביולי שבסימוכין.

לכן, מסמך סקר הסיכונים המעודכן שהועבר, גם הוא אינו עונה להנחיות המשרד להגנת הסביבה לעריכת סקר סיכונים. כאמור במכתבנו מיום 25 ביולי, סקר סיכונים שלא בוצע במלואו על פי הנחיות המשרד, לא יבדק. למען הסר ספק, יודגש כי נושא זה נמצא באחריות מלאה של קצא"א וכן כל עיכוב שנגרם כתוצאה מכך. למרות האמור לעיל ולפנים משורת הדין, להלן מספר הערות (חלקן חוזרות) עקרוניות ביחס למסמך סקר סיכונים המעודכן שבסימוכין, שהוגש:

- הליך זיהוי הסיכונים לא בוצע כנדרש במסמך "הנחיות להכנת תכנית חירום מפעלית לטיפול בתקריות זיהום ים בשמן עבור מסוף קצא"א באילת" (להלן ההנחיות) שהוצא בינואר 2021. כך למשל, שוב, בניגוד להנחיות (סעיפים: 3.5, 3.6 ב') ולהבהרות המשרד לצורך לבצע פגישות משותפות של בעלי עניין כמקובל בהליכי Hazard /Risk Identification, לא נערכו מפגשים משותפים כאלו.
- בסעיף 3.6 ב' להנחיות נדרש אישור היחידה הימית במהלך התהליך ולא בסופו, לדרך ביצוע שלב זיהוי הסיכונים; להרכב הגוף וזהות בעלי העניין המוזמנים לקחת חלק בהליך; לקריטריונים להערכת משמעות הסיכונים ולתמיכה בקבלת ההחלטות של התוכנית; למודל פיזור השמן; לרשימת תרחישי הסיכון שלגביהם יבוצעו שלבי הניתוח הערכה והטיפול. כך למשל ובניגוד להנחיות, סקר סיכונים זה הוגש ללא שהיחידה הארצית להגנת הסביבה הימית אישרה את תרחישי הסיכון.
- נתוני ההסתברות לאירוע נקבעו מבלי להתייחס להבהרה כי "יש לוודא כי הנתונים הנלקחים בחשבון מתאימים לסוג הפעילות המדוברת למקשר באילת לתנאי הסביבה וליכולות הקיימות במפרץ אילת, כולל מגבלות הגוררות של נמל אילת, גיל ומצב המתקנים הימיים והחופיים".
- הסתברות לתאונת מכלית עם אוניה חולפת מוצגת על ידי משוואה מסוימת. הנתונים אשר נלקחו אינם מייצגים כלל את מספר תנועות אוניות באזור בזמן פקידת מכלית בשנה.
- הקביעה בסקר לגבי מידע ספנותי ותנועת אוניות אשר לא ניתן להעריך במדויק, אינה מוסברת ולא מתקבלת היות ומקורות למידע זה קיימים בשפע. יובהר כי סטטיסטיקה עולמית של אוניות או מכליות אינה מספקת במקרה המיוחד של מסוף קצא"א אילת.
- לא צורפו כל נתונים לגבי תקלות ואירועי זיהום ים וקרקע בפעילות קצא"א לאורך השנים של הפעלת מתקני התשתית באילת.
- מהירות הזרם במפרץ אילת, עדיין אינה מוסברת. חסר פירוט לגבי ערכי המקסימום והמינימום של המדידות והתפלגות הנתונים. כפי שהובהר, ישנם מאגרי נתונים של מדידת זרמי פני השטח במפרץ ברזולוציה טובה המאפשרים לקבוע את מהירות זרם המייצגת נכון ובמדויק יותר את תנאי הסביבה. פנייתכם למשרד להגנת הסביבה לקבלת הנתונים והצגת פניה זו במכתב המלווה לא ברורה לאור היכרותכם עם גורמים אשר בידם המידע. חסר

ניתוח הזרמים על פי הנחיות המשרד (סעיף 3.8ב' במסמך ההנחיות) כך שאכן ייצגו בצורה נאמנה ומדויקת את משטר הזרמים במפרץ אילת.

- לא הוגש מודל פיזור שמן, אשר מהווה דרישת סף ברורה בהנחיות בסעיפים 3.8א'-ח'. על קצא"א להציג את מודל פיזור השמן (שם המודל, שם היצרן ואת נתוני הכיול המייצגים) את נתוני הקלט שלו, וזאת לאישור מוקדם של היחידה הימית לפני הרצה. לצורך אישור שלב הכיול, יש להציג מסמך המתאר בפירוט את תנאי הגבול ותנאי ההתחלה של המודל וכן המשתנים והקבועים השונים שנבחרו לצורך הפעלת המודל. יובהר שהחישוב הווקטורי המוצג כ"מודל ווקטורי" אינו מודל ואינו עונה לדרישה לביצוע מידול על פי ההנחיות, לרבות שימוש בנתונים הידרודינמיים מקומיים של שנה רציפה אחת, ביצוע הדמיות התחלת דליפה אחת בכל 24 שעות בתקופה של 365 יום רציפים והצגת אורך החופים שזוהמו על פי המודל ואת ריכוז השמן בחוף.
- הסקר אינו מתייחס כנדרש לתרחיש קיצון (worst case scenario) כגון הזרמה רצופה לסביבה הימית לאורך זמן. ההסבר שלסיכונים הביטחוניים אין בנמצא כלים אנליטיים לחישוב ההסתברות, אינו יכול להוות תחליף לבחינה של אירועי קיצון, הן בעקבות תאונה והן מסיבות ביטחוניות.
- הניתוח האקולוגי לוקה בחוסרים מהותיים. המידע המובא הינו כללי המלווה באמירות שגויות ואינו מחבר בין הסיכונים הנובעים מדליפות ותקלות לפוטנציאל הנזק לסביבה הימית.
- מידע, נתונים וקביעות רבות נוספות במסמך שאינם מדויקים או שגויים, יקבלו את התייחסות המשרד רק לאחר קבלת סקר סיכונים שייערך על-פי ההנחיות. כל שאלה והבהרה נוספת הדרושה לקצא"א, אנא העבירו למשרדינו בכתב.

בכבוד רב ומועדים לשמחה,

רני עמיר
מנהל היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית

העתקים

תמר זנדברג - השרה להגנת הסביבה
גלית כהן – מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה
יצחק בן דוד- סמנכ"ל בכיר לפיקוח והסברה, המשרד להגנת הסביבה
שולי נזר – סמנכ"לית בכירה לתעשיות, המשרד להגנת הסביבה
עו"ד דלית דרור – היועצת המשפטית, משרד להגנת הסביבה
ברוך ובר - מנהל מחוז דרום, המשרד להגנת הסביבה
עו"ד איריס שליט, עו"ד אור אללו-פוקס – לשכה משפטית, משרד להגנת הסביבה
רומי אבן דנן – מנהלת אגף חומרים מסוכנים, המשרד להגנת הסביבה
אבי חיים – מנהל אגף שפכים תעשייתיים, קרקעות מזוהמות ודלקים
פרד ארזואן- סגן מנהל היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית, היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית
יואב רטנר-מרכז התלמ"ת, היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית
ד"ר דרור צוראל-מרכז ניטור ומחקר ימי, היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית
אלי ורבורג, עוז גורן- התחנה למניעת זיהום ים אילת, היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית
לילך פדלון – ממונה חומרים מסוכנים, מחוז דרום
גתית פנקס - דוברת המשרד להגנת הסביבה
אבישי טופיקיאן – מנהל תפעול, מכלל קצא"א אילת